

דבר תורה לשלחן שבת

מתורת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א

פלא יועץ

פורים -

פורים הם ימים טובים נזכרים ונעשים, שמחה של מצוה, וזכינו בו בארבע מצוות: מקרא מגלה, ומשתה ושמחה, ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים. והן מצוות חביבות, וסודן רם ונשא, וראוי ליזהר בהן ביותר לעשותן כתקונן. דהיינו, 'מקרא מגלה' אות באות תיבה בתיבה בשפה ברורה ובנעימה.

ומצות 'משתה ושמחה' ראוי ליזהר בה לעשות עיקר הסעודה מבעוד יום, לא כמו שנוהגים קצת שעושים עיקר הסעודה בלילה. וצריך להרבות בשתייה מעט יותר ממה שהוא למוד, עד כדי שיהא מבוסס, שמח וטוב לב, שמחה של מצוה, לא שמחה של הוללות.

ומצות 'משלוח מנות איש לרעהו', אשריהם ישראל מקיימין אותה יותר מהחייב, אבל מה טוב לשלוח למאן דאיתיקור מתיקר בה כגון גדול לקטן, ולמאן דאית לה קפידא עילוה כדי לשמח לב אומללים ולהחיות לב נדכאים, ולהרבות אהבה ואחוה שלום ורעות. וכן מצות מתנות לאביונים מקיימין אותה, אבל מי זה ערב אל לבו דכדמבעי לה למעבד עבד. ומצות צדקה ביום הזה היא העולה על שאר ימים, שנלוה עמה גם מצות מתנות לאביונים.

ולפי סודן של דברים בחנוכה ופורים ראוי להרבות בצדקה עם עמלי תורה, שהימים האלה הם בסוד נצח והוד תמכין דאורייתא. ואם מוסיף מוסיפין לו, איש כמתנת ידו ברכת ה' היא תעשיר. ולכן החלש יאמר גבור אני לעזרת ה' בגבורים, והשם יעזור לו.

(רבנו אליעזר פאפו

ספר 'פלא יועץ' ערך 'פורים')

בצל החכמה בצל הכסף

ועשית מזבחה מקטור קטורת וכו' וציפית אותו זהב את גגו וכו' (ל, א)

הנה היו שני מזבחות; האחד, שמקריבין עליו הקרבנות. והשני, "מזבח הזהב", ואין עליו אלא הקטרת "הקטורת". והנה רואים שבו היה הדגשה מיוחדת בציפוי בזהב שנאמר: "וצפית אותו זהב טהור את גגו ואת קירותיו סביב ואת קרנותיו", ומדוע?

אכן כידוע "הקטורת" היתה מעשרת עושר (יומא כו). והנה תכלית הכסף והממון אינו אלא לעבודת ה', דאילו לעולם הזה נאמר (קהלת ה, יב) "עושר שמור לבעליו לרעתו". אכן כאשר הממון והכסף מנוצלים לדברים רוחניים על זה נאמר (קהלת ז, יב) "כי בצל החכמה בצל הכסף" שאמרו על זה חז"ל (פסחים נג): "שהנותן מכספו לתורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה בכבוד", וזה ענין שרבי היה מכבד עשירים.

ולכן כאן במזבח של הקטורת הרומז ל"עשירות" נאמר (שמות ל, ו): "ונתת אותו וגו' לפני הכפורת וגו' אשר אועד לך שמה" - כלומר תקרב את המזבח אל הקודש קרוב קרוב, כי תכלית העושר - לקדושה צריך.

אורה - זו תורה

כתב רבינו צדוק מלובלין בספר פרי צדיק (ענין פורים 197) ש"מצות משתה והשמחה של פורים הוא לתקן הקלקול של העצלות בעסק התורה". ולכן כשרצה רבי אלעזר (במסכת מגילה דף יא.) לפתוח דרשה בענין הפורים פתח בפסוק "בעצלתיים ימך המקרה" (קהלת י, יח), ודרש: "בשביל עצלות שהיה לישראל שלא עסקו בתורה, נעשה שונאו של הקב"ה מך". עכ"ד. וא"כ, יש לקבל על עצמינו ענין "תורה", לשקוד בה ככל האפשר, ולהרחיב הידיעה בכל מכמניה, איש איש כפי דרגתו. וכבר כתב בפרי צדיק (שם 186) על הפסוק "להיות עושים את יום" וגו' ש"בכל שנה ושנה מתעורר ענין ליהודים היתה אורה - זו תורה".

בספר קדושת לוי לרבינו לוי יצחק מברדיצ'וב (דף קטז) כתב שבשעת קריאת המגילה "יקבל על עצמו עול תורה". ואלו תוכן דברי קדשו: ומעתה "יתלהב" לב האדם בקראו המגילה. ויכוין בקראו ובשמוע המגילה: ש"מעתי מקבל עול תורתו ומצותיו" כמאמר חז"ל (שבת פח.) קיימו מה שקבלו כבר. לכן יכין את עצמו: "מה שחלף ועבר אָין, ומעתה הוא מקבל עליו עול תורתו ומצותיו ישתבח שמו". לכן אמרו בזה"ק (תיקון כא דנ"ז): יום כפורים שהוא כמו פורים, כלומר שהארת יום כפור הוא כפורים, עבור (מחמת) שביום כפור מה שחלף ועבר אין, מעתה הוא מטוהר וחושבנא (טבא) מכאן והלאה, כמו שאמרו במדרש "ולקחתם לכם ביום הראשון" - ראשון לחשבון עוונות. כי עיקר הארות יום הכפורים לקנות לב חדש לעבוד אותו וכו'. וכן בפורים מה שחלף אין, ומעתה מקבלין עלינו "עול תורה ומצוות". עכ"ל.

שבת שלום ומבורך, פורים שמח!

שואל ומשיב

נערך על פי תשובות שהשיב מורנו הרב שליט"א בכתב ובעל פה.
כאן הובאו המסקנות בקצרה, ועוד חזרו למועד אי"ה

ושאלות אלו מתוך "דבר תורה לשלחן שבת" גליון 31, ונדפסו שוב כי שייכים גם בשנה זו

הבאת המגילה לביהכ"ס בשבת

שאלה: בפורים שחל במוצאי שבת, האם מותר להביא את המגילה לבית הכנסת לפני צאת שבת.
תשובה: אין להביא, כי זה מכין משבת לחול. אכן אם יפתח ויקרא בו ביום, מותר.

טלטול מגילה בשבת

שאלה: האם מגילת אסתר מקלף, מוקצה בשבת.
תשובה: אין המגילה מוקצה, כמסקנת האחרונים. (וע' בשו"ת חתם סופר סימן קצה).

לימוד במגילה בשבת

שאלה: האם מותר ללמוד בשבת מתוך מגילת אסתר של קלף.
תשובה: מותר, כי אין איסור קריאה בו, (וע' גיטין ס.), והוא כשאר כתבי הקודש (עיין סימן שז).

זמן סעודת פורים

שאלה: מתי הזמן העדיף לסעודת פורים, בבוקר או בצהריים.
תשובה: המנהג אצל רוב העם הקדוש לעשות הסעודה מחצי היום והלאה, אחרי שהתפללו "מנחה", וכמ"ש הרמ"א (סימן תרצה). כי טרודים במשלוח מנות וכו'. ע' בכה"ח (שם אות כג). אולם יש כתבו שצריך לעשות בבוקר. וכ"כ השל"ה, וכ"כ ה"ר שלום שרעבי (הרש"ש), והובא בכה"ח. וכתב שם: "שכן הוא מנהג חסידי בית אל". אכן יוכל לעשות כך שאחר התפילה והמגילה, בהיותו עדיין בבית הכנסת, יתן מיד 'מתנות לאביונים', וישלח ג"כ 'משלוח מנות' לאיזה אדם. וילמד בבית הכנסת איזה זמן. ויבוא לביתו ויאכל פת מעט עם תשילים, וגם ישתה יין. ואח"כ בצהריים יאכל סעודה קבועה. וכבר ראיתי לאיזה ת"ח שנהג לישא עימו בבוקר בבוקר "מנות" לתפלה כדי לקיים המצוה על אתר אחר התפלה.

שאלות ניתן להפנות לת.ד. 57124 ירושלים

או דרך מערכת הגליון בדוא"ל: dvartora1@gmail.com

שניינא דיזמא

נתינה הגונה

באחד מימי הפורים ישב הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל זיע"א, בעל "אוהב ישראל" מאפטא, כשהוא משתעשע בדינרי הזהב שניתנו לו כמשלוח מנות מאת נגידי העיר ושועיה. לידו עמד בנו הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב זיע"א והביט במחזה בהשתוממות גלויה. הן מכיר הוא את אביו מעודו כשונא בצע ומואס בממון, ולמה שינה היום מידתו לחבב כל כך את המעות.

הסביר לו אביו פנים ואמר לו: "כל השנה כולה מבזה אני את הממון כי מה תועלת לי בו, ומה יתן לי ומה יוסיף לי. לא כן הדבר היום, בפורים. הן נצטוונו להעניק מתנות לאביונים, וכי מה אתן להם דבר שאינו נחשב אצלי למאומה?! משום כן מנסה אני להכניס את ערך הכסף בלבבי, כדי שאוכל ליתן ולהעניק לעניים דבר חשוב..."

הגליון יוצא לאור על ידי מוסדות "מתן תורה". ת.ד. 57124 ירושלים

www.MatanTorah.org

לקבלת הגליון בדוא"ל שלחו ל: dvartora1@gmail.com

נצור לשונך מתוך הספר "חפץ חיים"

יד. ומזה תראה, כמה אנשים טועין בעניינים אלו, שאם נגנב להם חפץ ויהא להם על אחד חשד, אומרים לטובי העיר שיש להם על אחד דברים הנכרים, והם מכים ועונשין שלא מן הדין כדי שיודה. ובאמת הוא שלא כדן, דלו יהא דדברים הנכרים הוא כמו ראייה לעצם המעשה, וטובי העיר חשיבי כמו בית דין, הלא צריך שידעו מתחלה שנגנב, וגם עדים להדברים הנכרים, או שהם בעצמם יראו, אבל לא לסמוך על התובע ולהכות את ישראל בחנם. ואפילו רק להאמין לתובע בלב, שאיש זה גנב מאתו, אסור מפני קבלת לשון הרע, ועל אחת כמה וכמה לסמוך על זה ולהכותו, דאיסור גדול עושים בוה, ועוברים על לאו ד"לא יוסיף".

המדרש להצלת א. ש. ב. ת. תח"י לוינו הגון

הלכתא לשבתא

רבתינו אסור לקרוא בשבת לאור הנר, שגזרו שמוא יטה את השכין לראש הפתילה שידלוק יפה ונמצא מבעיר בשבת.

לא תהיה גזירה זו קלה בעיניך, שכך אמרו חכמים: אמר רבי ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא אטה, פעם אחת קרא ובקש להטות, אמר כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר. רבי נתן אומר, קרא והטה וכתב על פנקסו 'אני ישמעאל בן אלישע קריתי והייתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה'.

(מתוך חוברת 'קריאה לאור הנר')